

אשר צויתני. השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל ואת האדמה אשר נתתה לנו כאשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש; ויודי זה בכל לשון הוא נאמר.

קרית שמע, ותפלה, וברכת המזון.

ושבועת העדות, הוא מה שאמרה תורה [ויקרא ה א]: "ונפש כי תחטא, ושמעה קול אלה [שבועה], והוא עד או ראה או ידע [שהשביעוהו בממון שהוא עד בו, שאם יודע לו בעדות שיעיד לו], אם לא יגיד [כפר ואמר שאינו יודע לו עדות] ונשא עונו. והיה כי יאשם לאחת מאלה והתודה אשר חטא עליה. והביא את אשמו לה' על חטאתו אשר חטא נקבה מן הצאן כשבה או שעירת עזים לחטאת, וכפר עליו הכהן מחטאתו", ושבועה זו בכל לשון היא נאמרת.

כו יב] "כי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך בשנה השלישית שנת המעשר [כשתגמור להפריש מעשרות של שנה השלישית, קבע זמן הביעור והודוי בערב פסח של שנה הרביעית], ונתתה ללוי [מעשר ראשון] לגר ליתום ולאלמנה [מעשר עני] ואכלו בשעריך ושבועו; ואמרת לפני ה' אלהיך: בערתי הקדש מן הבית [זה מעשר שני שהעלהו לירושלים], וגם נתתיו ללוי [זה מעשר ראשון], לגר ליתום ולאלמנה [זה מעשר עני], ככל מצותך אשר צויתני [שנתתם כסדרן], לא עברתי ממצוותיך [להפריש ממין על שאינו מין], ולא שכחתי [מלברך על הפרשת תרומות ומעשרות]. לא אכלתי באני ממנו [לא אכלתי מן המעשר שני באנינות], ולא בערתי ממנו בטמא [בין שאני טמא והוא טהור, בין שהוא טמא ואני טהור], ולא נתתי ממנו למת [לא עשיתי ממנו ארון ותכריכין למת], שמעתי בקול ה' אלהי [להביאו לבית הבחירה], עשיתי ככל

שטתה, אבל אין כאן קללה אם אכן שטתה; ואמר רב תנחום: "חנקי כתיב", והיינו דדרשינן: "טומאה תחת אישך חנקי".

וראה "לחם משנה" זכיה ומתנה פרק ג הלכה ד' [בסוף דבריו], שדקדק מדברי הרמב"ם — סוטה ג ז, שלא הביא אלא את לשון התורה — שאין צריך לומר בפירושו: "ואם שטית חנקי", אלא דממילא הוא משמע כן; ויש מי שהעיר, שהרי הרמב"ם כתב שם: "ואומר לה בלשון שהיא מכרת, אם לא שכב איש אותך וגו'", ולא הזכיר הרמב"ם שיכפול דבריו אף כשאומרה בלשון שהיא מכרת, והרי אין שייך לומר דממילא משתמע "חנקי".

אלא שאף כשאומרה בלשון הקודש צריך ביאור, שהרי "חנקי" אכן כתיב, משום שנתב

מבואר בגמרא לעיל כ ב לפי מאן דאמר אחד, שמוחקין לה לסוטה מן התורה, ומבואר שם בגמרא ובתוספות, שמאחר שמוחקין לה מן התורה, הרי בהכרח שקפיד קרא שתהא ראויה לימחק, ולפיכך צריך שיכתבנה בכתב שיכול לימחות, ראה שם; ואם כן איך כותב ספר תורה ביונית, והרי לא יוכל למחוק לה מן התורה, כיון שמגילת הסוטה צריכה שתהא כתובה בלשון הקודש; וראה היטב ברש"ש שם.

3. לעיל יז א הקשתה הגמרא לרבי מאיר הסובר: "מכלל לאו אי אתה שומע הן", שאם כן מה שאומר לה הכהן: "אם לא שכב איש אותך ואם לא שטית טומאה תחת אישך הנקי ממי המרים המאורים האלה", אין זו אלא ברכה אם לא